

Kolínske listy

40

Slovenský kresťanský občasník

Marec 2015

Toto číslo Kolínskych listov je zasa venované dvom hlavným témam z minulého čísla:

Jednou je ruský a americký tlak na Ukrajinu a problémy (*challenges*), ktoré z toho vznikajú pre Európu. “Vraví sa, že svetom obchádza strašidlo krízy, predtým to bolo strašidlo komunizmu.” ([Putinova](#) sarkastická narážka na úvodné slová *Komunistického manifestu* z roku 1848).

Druhou je stále nádejplný vývoj situácie okolo nového pápeža katolíckej cirkve, napriek tlakom, ba až intrikám z oboch extrémnych strán, “konzervatívnych” i “pokrokárskych”, ktorí nevidia či nechcú vidieť rozdiel medzi doktrínou, kde hlavným kritériom je morálna *pravda* (ako to vidí Cirkev), a pastorálnou praxou, kde František presadzuje ako hlavné kritérium *milosrdenstvo*.

Keďže slovenskú situáciu vo vzťahu k obom témam poznám iba cez internet, budem sa jej dotýkať iba okrajovo. Ako starý už emigrant, ktorého snaha aktívne prispieť aj do slovenského, hlavne katolíckeho, myslenia, musela ustúpiť pred štvrtstoročím popularite u mladšej generácie tamojších starších katolíckych mysliteľov, ktorých kontakt s myslením na Západe síce pochádzal ešte z tridsiatych a štyridsiatych rokov dvadsiateho storočia, bol ale spečatený ich osobným utrpením v komunistických väzniciach i mimo, proti čomu som nemohol, ani nechcel, sa natískať.

Ukrajinská kríza prerástla svoj rámec a stáva sa krízou európskou: finančnou a hospodárskou, ale aj politickou a kultúrnou

V istom zmysle aj Ukrajina dýcha tými dvomi pľúcami o ktorých hovoril Ján Pavol II keď charakterizoval kultúrne korene Európy ako dve pľúca, západné a ortodoxné/pravoslávne, ktorými v histórii vždy dýchala. Ukrajina však naraz chce používať pre svoje (politické, ekonomické a nepriamo i kultúrne) “dýchanie” iba jedny pľúca, tie západné. To by samo o sebe bolo iba prejavom nerovnováhy: Ukrajina bez pravoslavia je nepredstaviteľná po kultúrnej stránke, a po ekonomickej bola/je tiež nepredstaviteľná bez ruského suseda. Ide tu však o viac, o *dva mocenské tlaky*, ktorým je svojou polohou, nielen v geografickom slova zmysle, vystavená:

Tlak zo strany Ruska, ktorému Ukrajina donedávna “strážila” vojensko-strategický prístup k Čiernemu moru, je daný — oprávnenými či neoprávnenými — obavami Ruska z Ameriky, ktorej vojensko-intervenčné akcie na Blízkom východe ohrozujú (ako to ruskí, ale nielen ruskí stratégi vidia) čiernomorské “podbrušie” Ruska.

Toto je znásobené putami nielen ekonomickými, ale aj historicko-kultúrnymi, ktoré viažu oba národy, aj keď ich ruská strana často vidí iba z pozície mocnejšieho. A samozrejme aj tým, že Rusko nemá demokratické tradície v západnom slova zmysle a tak aj svoje mocenské nároky presadzuje menej zaobalene, menej prefíkano, než USA.

Druhý mocenský tlak je z Ameriky, ktorá je viac menej benevolentným poručníkom EU a teraz takto vidí aj Ukrajinu a rada by aj Rusko.

Čokolvek spravil Putin agresívneho bolo iba reakciou na 22.2.2014 keď bol Majdan unesený (*kidnapped*) Američanmi, takže tak ako donbaskí povstalci sú riadení Moskvou (a v mnohom sa jej vyšmykli z rúk) tak aj noví vládcovia Ukrajiny sú riadení USA (Jaceňuk viac než, zdá sa, predsa len umiernenější Porošenko) aj keď nie všetko čo konajú a hlavne vyhlasujú sa ľúbi diplomaticky predsa len ostrielanejším Američanom.

Ukrajincom toto poručníctvo USA nevaďí, nao-pak: aj po politickej aj po ekonomickej stránke je lepšie žiť v tieni USA podobne ako EU, než v tieni Ruska a vina nielen za boje na východe kra-jiny, ale aj za katastrofálnu finančnú a ekono-mickú situáciu Ukrajiny je novými vládcami zvalovaná na Putina a zdá sa, že (zatiaľ?) to aj väčšina Ukrajincov takto prijíma.

Rusom, a určite Putinovi by však takéto poruč-níctvo vadilo lebo zahrňuje aj *mocenskú podriade-nosť* a nie iba ekonomické začlenenie sa do Západu a postupné priučovanie sa demokratic-kej politickej kultúre, ako si Rusi (pravdepod-bodne vrátane Putina) naivne predstavovali pri-blíženie sa Západu po rozpade Sovietskeho zvä-zu. Podľa uznávaného moskovského *Levada Cen-ter*, ktorý skúma politické sentimenty, 74% Ru-sov má negatívne pocity voči USA. V rokoch po 1990 to bolo naopak: 80% Rusov malo pozitívny vzťah k Amerike. Toto sa odráža aj na tom, ako to teraz vidí Putin:

Jestvuje pokus zadržat' náš rozvoj rôznymi pro-striedkami, pokus o zachovanie svetového poriadku, ktorý existoval po desaťročia po rozpade Soviet-skeho zväzu. Na čele s jedným vodcom, ktorý takým aj chce zostať, predpokladajúc, že on môže všet-ko, iní však iba to čo on rozhodne a čo je v jeho zá-ujme. S takým svetovým poriadkom Rusko nikdy ne-bude spokojné. Ak niekomu vyhovuje žiť takto v polo-okupácii, tak nech sa páči. My s tým nikdy ne-budeme súhlasiť. My však s nikým ani nechceme viesť vojnu, chceme iba spolupracovať. ([Vladimir Putin, 8.2.2015](#)).¹

Termíny ako “výnimočnosť” (Obama) či “nepo-strádateľnosť” (Madeleine Albright) ² chakteri-zujú sebavedomý americký prístup k svetovej po-litike, na ktorý si (západní) Európania už viac menej zvykli, nie však Rusi, čo politici EU zrej-me nevedia či nechcú pochopiť: Prečo by Ru-som malo vadit' to na čo my sme si už zvykli, ob-zvlášť ak s takouto podriadenosťou idú — aspoň teda išli západnej Európe — aj materiálne (eko-nomicke) výhody? Prečo nevedia prijať (ako to EU implicitne prijíma), že ak sa protivia ame-rickej politike tak sa s nimi nevyjednáva, ale treba ich “potrestat” (napríklad sankciami) ako neposlušného chlapca za porušenie medzinárod-

ného práva, nie však ak ho poruší Amerika (Krym resp. Irak) ³, atď?

Aj keď, skutočné motivácie politiky EU sú asi komplikovanejšie než toto, a realistickou ruskou alternatívou Putina je nie pro-americké podria-denie sa, ale destabilizácia a chaos v mamutej kra-jine, toto nepochopenie ruskej perspektívy iste hraje rolu aspoň v podvedomí EU predsta-viteľov (pozri napríklad verejné počudovanie pani Merkel po počiatočných telefonátoch s Putinom, že on “žije v inom svete”).

Tento rozdiel vo vnímaní vzťahu k USA je, podľa mňa, zdrojom nedorozumení medzi EU a Ruskom resp. Putinom. Alebo ešte takto: V päťdesiatych rokoch sa na Slovensku dostal do neprijemností kníhkupec, ktorý vystavil vo výklade tri knihy s titulmi: “Chceme žiť”, “Ďale-ko of Moskvy” a “V tieni amerických mrakodra-pov”, v tomto poradí. Nuž toto si prajú Ukrajín-ci, prajú-nepajú obyvatelia štátov EU (nemajú na výber) a zrejme nepraje Putin, ale pravdepod-bne ani väčšina Rusov ak to má byť za cenu straty slobodného rozhodovania nad svojím, hociako málo využitým, prírodným bohatstvom, ale aj národného poníženia. Nakoniec Rusko, na rozdiel od Nemecka, neprehralo vojnu: čo sa týka Studenej vojny je v rovnakej pozícii ako keby Nemci boli sami porazili nacizmus, hociako aj pod vonkajším vplyvom. Ani jeden Američan či Brit nemusel zomrieť za oslobodenie národov spod sovietskeho jarma, ako tomu bolo v prípade nacistického jarma. Tohoto rozdielu, ktorý má aj vplyv na ruské chápanie ich vzťahu k USA, je si Putin a asi aj väčšina Rusov, dobre vedomý; dúfajme, že aj funkcionári EU, hociako môžu po-liticky manévrovať iba v tieni USA.

Mnohí z nás sme verili, že v roku 1990-91 Ame-rika iba víjala pád komunistického systému v Sovietskom zväze a u jeho satelitov a že o viac jej nešlo. A dnes ešte mnohí, vrátane amerických kongressmanov, veria že Putina možno pod tla-kom vymeniť za niekoho povolnejšieho americ-kým záujmom na spôsob predstaviteľov EU. Bol to omyl vtedy a je to omyl i dnes: USA išlo a ide o kontrolu nad Ruskom aby sa nestalo ich opä-tovným konkurentom, tentoraz ekonomickým, v rámci eurazijského prepojenia na západnú Eu-rópu. A realistická alternatíva k vláde Putina, či

¹ Ešte v septembri roku 2013 to v článku pre *New York Times* vravel miernejšie, keď poukazoval na “extrémne nebezpečie vyzývať ľudí aby sa videli ako výnimoční akákoľvek je pre to motivácia.” (pozri KL 39).

² “Ak musíme použiť silu je to preto, lebo sme Amerika; sme nepostrádateľným národom. Môžeme hrdo stáť a vidieť do budúcnosti ďalej ako iné národy ... (If we have to use force, it is because we are America; we are the indispensable nation. We stand tall and we see further than other countries into the future ...; pozri [tu](#).)

³ Vari by Iráčani a Sýrčania, obzvlášť kresťania medzi nimi, neboli šťastní, keby dôsledky amerického porušenia me-dzinárodného práva (prepadnutie a destabilizácia Iraku v roku 2003 a teraz nepriamo i Líbye a Sýrie) mali pre nich iba také následky ako má pre obyvateľov Krymu ruské po-rušenie medzinárodného práva?

podobného, je iba destabilizácia krajiny s nepredvídanými následkami, ako sa to stalo s Afganistanom, Irakom, Líbyou, Ukrajinou a temer aj s Egyptom, aj keď v prípade Ruska nie islámisti by ťažili z takéhoto chaosu.

Tu sa mi žiada vložiť osobnú poznámku. Vyrástol som v stalinistickom Československu a aj keď som rozlišoval medzi ruským a komunistickým (podobna ako ma otec učil rozoznávať medzi nemeckým a nacistickým) bola to Amerika, ktorá v nás stelesňovala všetko, čo sme chápali pod pojmami “západ” a “slobodný svet”. S týmto obdivom pre všetko americké som aj vyemigroval v roku 1968. Medzníkom či zlomom sa pre mňa stala jedna politická debata okolo vietnamskej vojny, kde som musel uznať, že môj protivník, vlastne protivníca ktorá kritizovala americkú politiku, mala lepšie argumenty ako ja. Pritom nešlo o nejakú ľavičiarku, ale o emigrantku z Maďarska 1956, ktorá vo všetkom zdieľala moje skúsenosti s komunizmom, ale “Vietnam je niečo iné” ako vravela.

Často na túto debatnú porážku spomínam teraz, keď si musím v hlave zrovnávať svoj obdiv k americkému príspevku k vedeckému a technologickému pokroku, ako aj na úrovni spoločenských vied, s tým, že to čo som sa snažil opísať tu (a v KL 39, CL 4 a inde) “je niečo iné”. Ide o zmenený prístup USA k svetovej politike, ktorý rôzne konšpiračné teórie vysvetľujú rôzne. Nuž do takých špekulácií tu nepôjdem, obmedzím sa iba na slovko *neocons*, ako heslovité zhrnutie vplyvov, ktorým sú *Congress* aj americkí prezidenti dnes vystavovaní. A je mi z toho smutno.

Čo sa týka vierohodnosti nového ukrajinského videnia situácie, často nekriticky preberané aj západnými médiami (ba aj politikmi) moje precitnutie prišlo najneskôr po tom, čo začali opísať zostrelenie MH17 ako “teroristický” (teda *úmyselný*) akt [dokonca z Ruska](#), hoci najpravdepodobnejšie vysvetlenie katastrofy je tragický omyl obráncov Donbasu, ktorí nezvládli komplikovanú protiletadlovú zbraň (BUK) dodanú Ruskom (pravdepodobne i s odbornou posádkou) aby sa mohli brániť proti bombardovaniu z Kyjeva. Tomuto nezmyslu — akoby vari sám Putin dal zostreliť MH17 — spočiatku, zdá sa, veril aj môj austrálsky ministerský predseda.

Druhé úmyselné prekrucovania skutočnosti je v opisovaní ruskej vojenskej pomoci Donbasu ako *invázie* do Ukrajiny (sovietska invázia do oveľa menšieho Československa v roku 1968 pozostá-

vala z pol miliona vojakov). A prekrucovanie Putinovej obrany, že ak by naozaj chcel “inváziu” Ukrajiny, bola by jeho armáda za 14 dní v Kyjeve, ako jeho úmysel či vyhrážka.

Do tretice, Porošenko počas Mníchovskej bezpečnostnej konferencie mával ukoristenými ruskými pasmi ako dôkaz, že na východe Ukrajiny bojuje ruská armáda. Dokazoval však práve opak totiž že ide o “súkromníkov” (dobrovoľníkov či skôr žoldnierov, ako aj na druhej strane bojujú žoldnieri z *Academi*, bývalej *Blackwater* apod), keďže každý vie, že ruskí vojaci pokiaľ sú v aktívnej službe musia odovzdať svoje pasy a náhradou dostanú iba vojenské identifikačné karty. Samozrejme, niečo iné sú ťažké zbrane ktoré povstalcí zrejme nemajú iba z vlastných či ukoristených zdrojov.

Vráťme sa však k Európe. Na celkom abstraktnej rovine, ide o *strachy*: Ukrajina má strach z Ruska, Rusko z USA. A USA z Európy v širšom slova zmysle, lebo, slovami Brzezinskeho, “USA musia za všetkých okolností zabrániť prepojeniu západnej Európy s Ruskom do hospodárskej jednotky”. V tomto zmysle aj nedávno radil americkému *Congresu*. Toto zabránenie sa teraz zrejme podarilo, a tak sa v EU už nehovorí tak o celoeurópskych záujmoch, ale o záujmoch Západu — mysliac tým USA (s Kanadou a Austráliou) a EU — proti Rusku.⁴

A Európa? Rusko mohlo jednat s hociktorým európskym štátom z pozície sily, nie však s EU ako takou. Tam mohlo ísť iba o vzájomne výhodný, navzájom sa doplňujúci vzťah. Tento európsky — myslím aj osobne Putinov — sen padol a tak Putinovi ostáva iba rýpať do jednotlivých štátov EU, oplátkou za rýpanie z americkej strany: Sú štáty v EU (Poľsko, pobaltské, Rumunsko) a mimo (Ukrajina), ktoré svojim historicky podmieneným strachom z Ruska slúžia Amerike ako klín vrazný aby zabránil vyššie spomínanému prepojeniu. S týmto súvisia krkolomné opatrenia proti vzájomnej závislosti EU (na ruskom plyne) a Ruska (na európskych devízach). Posledne do toho bolo zapletené i [Moldavsko](#).

Na druhej strane sú v EU iné štáty, ktorých nespokojnosť s Bruselom (z dôvodov národne-

⁴ Výstižne americkú stratégiu myslím vysvetľuje *George Friedman*, šéf *Stratfor*, “tieňovej CIA”, v decembrovom interview pre ruský *Kommersant*. Interview v origináli je [tu](#), anglický preklad [tu](#).

kultúrnych a hospodárskych, kde i sankcie proti Rusku hrajú svoju rolu) sa zasa Putin snaží využiť pre svoje účely. Starý “euroskepticizmus” (napríklad aj na Slovensku), ktorý vyhovoval Britom (a USA) je nahradzovaný novým, “pravcovým” ktorý sympatizuje skôr s Putinovým národným sebavedomím a rebelantstvom proti mocnejším.

Potom sú tu európske problémy s návalom utečencov-azyntov zo zemí Blízkeho a Stredného východu a severnej Afriky kde prebiehajúce boje tiež možno vidieť ako dôsledok (aj keď zväčša neúmyselný) americkej vojenskej a politickej intervencie. K tomu ešte pristupuje a situáciu komplikuje, LGBTI-aktivizmus namierený proti tradične chápanej spoločenskej, ba aj biologickej, komplementarite mužského a ženského, aktivizmus v podstate tiež importovaný z USA. Má teda Európa, konkrétne EU, svojich problémov viac ako dost’.

Amerika samozrejme nemá záujem na odstredivých silách v EU, pokiaľ bude EU jednotná v sledovaní amerických záujmov vo vzťahu k Ukrajine a Rusku. Táto jednota je stále proklamovaná, avšak nie všetci členovia EU sú nadšení z toho ako je konflikt umelo, zatiaľ iba verbálne, vybičovávajú.

Na konkrétnejšej úrovni, oficiálni predstavitelia EU veľa nádeje vkladajú do predbežných dohôd dosiahnutých najvyššími predstaviteľmi Nemecka, Francúzska, Ukrajiny a Ruska v Minsku 11.2.2015 (Minsk II). Tieto dohody, teda prímerie na Donbase, sa zatiaľ ako tak dodržiajú. Ich účelom bolo odvrátiť eskaláciu do otvorenej vojny na celej Ukrajine, či i ďalej. Táto eskalácia by bola dôsledkom amerického dodania moderných zbraní s obsluhou bojujúcim na strane Kyjeva s pravdepodobne nasledujúcim otvoreným (neotvorene tam už sú) vstupom ruských zbraní a vojakov do *de facto zastupiteľskej vojny Rusko-USA* s nedoziernymi následkami pre Európu. Veľavravný je fakt, že v januári 2015 navštívil veliteľ amerických ozbrojených síl v Európe *Ben Hodges* Centrálnu vojenskú nemocnicu v Kyjeve aby [udelil](#) zraneným ukrajinským vojakom *Vyznamenanie udatnosti US armády v Európe*. Priznanie, že chudáci ukrajinskí vojaci *de facto* bojujú za americké záujmy?

Agresívna retorika a povýšenecký tón, naďalej otravujú atmosféru európskej nádeje, ktorú sľubuje/sľuboval Minsk II. Napríklad nedávne [“Svedectvo o Ukrajine pred Zahraničným výborom amerického Kongresu”](#) z úst *Victorie*

Nuland, americkej námestkyne ministra zahraničia pre Európu a záležitosti Eurázie. Z neho vyberám (môj preklad):

Už sme začali konzultácie s našimi európskymi partnermi o ďalšom nátlaku cez sankcie ak by Rusko naďalej podpaľovalo na východe alebo v iných častiach Ukrajiny, nedodržovalo minskú dohodu, alebo uchvátilo ďalšie územia ako sme to videli v Debal'tseve.⁵

Nakoniec, ako tento Výbor vie, tradičná vojenská moc je iba jedna z hrozieb pre európsku bezpečnosť.⁶ Sú tu iné: nebezpečie prílišnej závislosti na energii od nespoľahlivých a niekedy nepriateľských susedoch;⁷ rakovinový nádor korupcie, ktorý zoslabuje inštitúcie a podryva bezpečnosť a suverenitu; prenikavá propagandistická kampaň Kremľu, ktorá otravuje mysle v Rusku, na jeho periférii a v Európe.⁸ Pracujeme na všetkých frontoch aby sme spevnili európsku odolnosť proti takýmto zraniteľnostiam. ... Americkým investíciám v Európe ide o viac ako iba ochrana slobody jednej krajiny. Ide o bránenie systému založenému na pravidlách (*rules-based system*) po celej Európe a globálne. ...

Nie čudo, že aj Berlín je znepokojený z takýchto bojových rečí. Totiž už po napísaní týchto riadkov sa objavil na stránke DER SPIEGEL článok [“Berlín znepokojený agresívnym postojom NATO k Ukrajine”](#). V mnohom povrdzuje moje obavy. Zaujímavé na ňom nie je tak to, čo píše, ako to, že to píše práve DER SPIEGEL. Ukončím preto svoje úvahy na túto smutnú tému prekladom (z angličtiny) častí z tohoto článku:

Poslednú stredu bolo ticho na východe Ukrajiny. ... Minské prímerie nebolo dodržiavané perfektne, ale bolo dodržiavané. V ten istý deň generál *Philip Breedlove*, hlavný veliteľ NATO v Európe, vystúpil pred novinármi vo Washingtone. “Putin”, vravel, “zasa vsadil viac do hry” (*raised the stakes*) vo východnej Ukrajine tým že poslal do Donbasu “viac ako tisíc bojových vozidiel, ruské bojové jednotky, najvyspelejšie protiletadlové zbrane, delostrelecké prápory”. “Je jasné” povedal, “že práve teraz sa situácia nezlepšuje ale zhoršuje zo dňa na deň.”

⁵ Debal'tseve je dôležitá železničná križovatka na trati spojujúcej Doneck a Luhanskom. Ukrajinská armáda pri svojej ofenzíve prenikla hlboko do územia ovládaného povstalcami (separatistami) aby prerušila toto spojenie bez toho aby si dostatočne kryli chrbát. Tak ich povstalci odrezali a obklúčili v Debal'tseve. Toto bol stav v čase Minsk II a tak Porošenkovi po tomto stretnutí neostalo nič iba vyprosiť aby ich povstalci vypustili z obklúčenia. Toto vyjdenie v ústrety Porošenkovi nazýva Nuland “uchvátením ďalšieho územia”.

⁶ Ak by Putin plánoval vojnu, tak by vyše 50 miliárd dolárov nebol investoval do zimnej olympiády v letnom kúpeľnom meste Soči, ale na modernizáciu výzbroje.

⁷ Ak niečo, tak európska skúsenosť je taká, že nielen Rusko, ale pred ním aj ZSSR boli spoľahlivými dodavateľmi plynu a ropy.

⁸ To že ruské, ešte viac predtým sovietske, spravodajstvo je niekedy iba propagáciou oficiálnej línie, na to sme si už zvykli; nezvyklé je to, že za posledný rok na túto úroveň sa znížili aj mnohé americké — ale aj európske — zdroje, ktoré sme si zvykli považovať za seriózne.

Nemeckí predstavitelia v Berlíne boli ohromení. Nechápali, čo Breedlove hovorí. A nebolo to prvýkrát. ... Ide o známe schéma. Breedlove po celé mesiace, komentuje ruské aktivity vo východnej Ukrajine, hovorí o pohybe vojsk na hranici, o zhromažďovaní munície a údajnom množstve ruských tankov. Znovu a znovu, Breedlovove čísla sú podstatne vyššie než tie, ktoré majú NATO-spojenci Ameriky v Európe. Takže Breedlove hrá priamo do rúk zástancov tvrdej línie v americkom *Congrese* a v NATO.

Nemecká vláda je znepokojená. Snažia sa Američania zmarit európske snahy o sprostredkovanie vedené kancelárkou *Angelou Merkel*? Zdroje v jej kancelárii označujú Breedlovove komentáre ako "nebezpečnú propagandu." ...

Breedlove však nie je jediným zdrojom treníc. Európania zbadali aj iných, ktorí kladú prekážky ich snahám o diplomatické riešenie ukrajinského konfliktu. Na prvom mieste medzi nimi je *Victoria Nuland* ... Ona a iní by radi videli aby Washington dodal zbrane na Ukrajinu. Títo sú podporovaní kongresovými Republikánmi ako aj mnohými mocnými Demokratmi.

Naozaj, prezident Obama sa zdá byť takmer izolovaný. Podporil predbežne diplomatické snahy pani *Merkel*, ale tiež urobil málo aby utišil tých, ktorí chcú zvyšovať napätie s Ruskom. Washingtonské zdroje naznačujú, že Breedlovove agresívne komentáre sú najprv dohodnuté s Bielym domom a Pentagonom. Generál, hráva rolu "super jastraba", ktorého úlohou je zvýšiť tlak na zdržanlivejších transatlantických partnerov USA. ... Isteže, ani berlínski ruskí experti, ani analýzy BND (nemecká verzia CIA) nepochybujú o tom, že Moskva podporuje pro-ruských povstalcov. ... "Avšak falošné a prehnané tvrdenia", vystríhal jeden špičkový nemecký politik na nedávnom stretnutí o Ukrajine, "vystavujú NATO, a tým pádom i celý Západ, nebezpečeniu že stratí vierohodnosť."

Jestvuje veľa príkladov pre to. Iba pred pár týždňami ... ukrajinské ozbrojené sily varovali, že Rusi premiestnili 50 tankov a tucty rakiet cez hranice do Luhanska, ešte pokiaľ bežal vyjednávajúci maraton v Minsku. Ešte deň predtým americký generálporučík *Ben Hodges* oznámil "priamu ruskú vojenskú intervenciu". Vysokí úradníci v Berlíne okamžite požiadali BND o posúdenie, ale satelitné snímky BND ukázali len niekoľko obrnených vozidiel. Dokonca aj tí CIA úradníci, ktorí dodávajú BND denné situačné správy boli oveľa zdržanlivejší o incidente ako *Hodges* vo svojich verejných vyhláseniach. Podľa jedného "zosťava hádankou až do dnešných dní", ako prišiel generál k svojim záverom. ...

(Aj) Breedlove opakovane robí nepresné, rozporuplné či priamo falošné vyhlásenia.... Breedlove (však) nevidí dôvod revidovať svoj prístup. ... Medzičasom ne-

mecká vláda robí čo je v jej silách aby ovplyvnila Breedlova ... Z berlínskych prameňov tiež prichádza, že je nápadné, že Breedlovove kontroverzné vyhlásenia často prichádzajú práve keď bol urobený krok vpred v ťažkých vyjednávaniach hladajúcich politické riešenie konfliktu, (a že) Nemecko by malo mať možnosť spolaľnúť sa na spojencov v jeho úsilí o mier. ...

Tlak na Obamu od Republikánov, ale aj z vlastného politického tábora, je intenzívny. Pre prípad, že sa prímerie vo východnej Ukrajine neudrží, bude pravdepodobne ťažké pokračovať v odmietaní kyjevských žiadostí o dodanie takzvaných "obranných zbraní." A to by znamenalo dramatickú eskaláciu krízy. Moskva už začala vydávať hrozby v očakávaní takýchto dodávok. ...

Hoci prezident Obama sa rozhodol dať šancu európskej diplomacii, jastraby ako Breedlove alebo *Victoria Nuland* robia, čo môžu, aby pripravili cestu pre dodávky zbraní. "Môžeme bojovať proti Európanom, bojovať proti nim rétoricky," povedala *Nuland* ... Preto niet divu, že ľudia v Berlíne majú dojem, že tí čo určujú politiku vo Washington pracujú proti Európanom. Berlínski vládni činitelia si všimli, že po návšteve amerických politikov alebo vojenských predstaviteľov v Kyjeve sú ukrajinskí politici oveľa agresívnejší a optimistickejšie odhadujú ukrajinské šance výhry na bojisku. "My potom musíme Ukrajincov pracie privádzať späť k jednaciemu stolu" povedal jeden z nich.

Nuland, ktorá je považovaná za možnú ministerku zahraničia ak by budúce voľby vyhrali Republikáni, je dôležitým hlasom v US politike voči Ukrajine a Rusku. ... Jej starí rodičia imigrovali do USA z Bessarabie, ktorá vtedy patrila Rusku a hovorí plynne rusky. ... Jej manžel je (známy) neocon *Robert Kagan* a je pôvodcom tvrdenia, že ... Európania ... si nechcú uvedomiť, že pravá bezpečnosť je závislá na vojenskej moci. Pokiaľ ide o dodávku zbraní na Ukrajinu, *Nuland* and *Breedlove* pracujú ruka v ruke. V prvý deň na Mníchovskej bezpečnostnej konferencii spoločne zhromaždili americkú delegáciu za zavretými dverami aby dohodli stratégiu ako zlomiť európsky odpor proti vyzbrojovaniu Ukrajiny

Vari že by už v Berlíne a Bruseli (a v redakcii *DER SPIEGEL*) začalo konečne svitať, že záujmy európske a americké, obzvlášť ak sú určované *neocons*, nie sú vždy totožné?

Post Scriptum: Nedávno vyšla zaujímavá kniha "[Frontline Ukraine: Crisis in the Borderlands](#)", autor britský *Richard Sakwa* (v angličtine). Interview s autorom v nemčine [je tu](#).

Pápež a samozvaní vykladači učenia Cirkvi

Keď som sa kedysi ako malý chlapec pýtal otca, že akým hriechom sa prevínil *Ján Hus* o ktorom sme sa v škole učili, že bol bezúhonného života, otcova odpoveď bola stručná: "pýcha". Ako dieťa som to nechápal ako niečo tak veľmi zlé, neskôr som sa však naučil, že pokušenie ješitnosti a pýchy ktorému často podliehajú aj osoby ináč celkom rešpektabilné, vrátane — ba títo sú azda

najviac takto pokúšaní — členovia cirkevnej hierarchie. Na Slovensku je známy prípad arcibiskupa *Roberta Bezáka*, človeka iste bezúhonného života, ktorý chcel byť "pápežskejší ako pápež" *Benedikt XVI.* Veľmi dobre zámý v katolíckom svete, obzvlášť medzi anglicky hovoriacimi, hoci na Slovensku asi menej, je americký kardinál *Raymond Burke*, tiež bezúhonného života, o

ktorom tiež možno povedať, že svojím vystupovaním robí dojem, že sa cíti “pápežskejší ako pápež”, tentokrát František. Ten ho tiež, ako Bezáka jeho predchodca, odvolal z vysokej cirkevnej funkcie, “pristrihol krídla” ako to trefne označil *John L. Allen*.

Cirkev nie je demokratická ustanovizeň, kde sú na mieste otvorené politické boje a kde proti zvolenej hlave stojí vodca opozície. Bohužiaľ ale toto si možno myslieť o mnohých vystúpeniach kardinála Burka, totiž že sa vidí ako akýsi vodca opozície obklúčený laickými prívržencami jeho názorov o tom ako si treba vysvetľovať do najmenších konkrétnych detailov Písmo a učenie Cirkvi. Hoci podľa Cirkevného práva je pápežova moc tiež obmedzená (napr. uzneseniami Koncilu) pre bežného katolíka vždy platilo — a podľa mňa je to aj zdravé pravidlo — že pápež je konečnou autoritou vo veciach viery, vrátane praktického rozlišovania medzi doktrínami a pastoraálnou praxou, že si nemožno vyberať medzi ním a nejakým “opozičným” vykladačom učenia Cirkvi. Ak nejaký kardinál povie, že sa [postaví proti](#) eventuálnemu pápežovmu rozhodnutiu s ktorým by on nesúhlasil (po skončení *Synody o rodine* v októbri 2015), tak je to povážlivé.

Pravda, čokoľvek vyzývavého kardinál Burke povie na adresu Františka resp. jeho novej “agendy milosrdenstva”, nie je to nič v porovnaní s agitáciami laika [Michaela Vorisa](#), “amerického slona v katolíckom obchode s porcelánom” (*American bull in the Catholic china shop*). Mnohé jeho pozorovania s ktorými by človek navonok mohol aj súhlasiť — obzvlášť ak je už starý ako ja so sentimentálnym vzťahom k starej liturgii — sú podávané s tak silnou dávkou žľče namierenou hlavne proti kňazom a biskupom, s ktorými nesúhlasí, že to znie všelijako, len nie kresťansky. Je si istý nielen tým, že tí čo si učenie Cirkvi vysvetľujú tak ako on a podľa toho aj žijú prídu do neba, ale aj tým, kto iný príde do pekla, čo neustále explicitne zdôrazňuje. Možno je to perverzné, ale počúvam jeho online vystúpenia každý večer.⁹

Samozrejme, Voris nie je jediný samozvaný vysvetlovač učenia Cirkvi s ktorými sa naraz roztrhlo vreco. Len námatkovo vybraná formulácia, ktorú by predtým žiadny lojálny katolík takto neadresoval na svojho pápeža: “Pápež [František si musí uvedomiť](#), že niekedy je treba očista a že toho sa nie vždy dosiahne toleranciou a odpú-

⁹ Vorisovi bolo zakázané [používať](#) “katolícky” v názve programov a [prednášať](#) aspoň v jednej americkej diecéze.

šťaním.” Alebo sarkasticky na adresu očakávanej encykliky o životnom prostredí: “Môže to byť úľavou vidieť sv. Otca že venuje svoju energiu otázkam životného prostredia [namiesto rozďuchavania pochybností](#) a rozkolu v centrálnych otázkach doktríny a morálky.” Organizuje sa dokonca [nátlaková petícia](#) na Františka.

Títo bojovníci za zachovanie *statu quo* v pastoračnej praxi predstavujú mimo iné aj finančne silnú *lobby* — a to iste nie iba v anglicky hovoriacom katolíckom svete, ktorý aj najvac sledujem.

To posledné by som aj mal zdôrazniť, totiž, že svoje “online pozorovania” obmedzujem temer výhradne na zdroje v angličtine (menej v nemčine a slovenčine) a aj správy (a klebety) priamo z Ríma či talianskych zdrojov preberám väčšinou z komentárov akiste najznámejšieho amerického “vatikanistu” John L. Allena a [jeho webovej stránky](#).

Tento v úvode svojej novej knihy [The Francis Miracle: Inside the Transformation of the Pope and the Church](#) (Františkovský zázrak: o transformácii Františka a Cirkvi) vysvetľuje prečo možno hovoriť o zázraku. Na otázku jedného kardinála, že čo sa s ním stalo, ako došlo k transformácii pomerne plachého, vyháňajúceho sa médiám, arcibiskupa Bergoglia na osobnosť prekypujúcu spontánnosťou, vraj odpovedal: “Vo večer môjho zvolenia som mal zážitok Božej blízkosti (*experience of the closeness of God*), ktorý mi dal ohromný pocit vnútornej slobody a pokoja a tento pocit ma nikdy už neopustil.” Allen toto porovnáva s pocitom Jána Pavla II, že to bola Matka Božia, ktorá odchýlila gulku atentátnika aby zachránila jeho život a pontifikát. O *Synode o rodine* 2014 píše:

Vzhľadom k pobúreniu a zatrpknutostiam, ktoré vyšli na povrch počas týchto dvoch týždňov, človek bol v pokušení vidieť Synodu ako porážku pre pápeža, ako dôkaz že nevie zvládnuť sily, ktoré vyvolal — že jeho vedenie Cirkvi sa mu vymklo z rúk. Objavili sa dokonca náznaky, že František by mohol prehodnotiť svoje plány na zvolanie druhej, väčšej Synody v októbri 2015, s odôvodnením, že mal šťastie, že táto Synoda nestroskotala úplne a že by nechcel opätovne pokúšať osud. Potom, na záver stretnutia, František prerušil svoje mlčanie pätnásť-minútovým prejavom, ktorý zdá sa vystihol ducha Cirkvi, ktorú chce viesť.

Dúfajme, že aj záver Synody 2015 sa bude niesť v podobnom duchu, že František sa zasa ukáže ako génus — jezuita preoblečený za františkána nie je zlá metafora — ktorý povedie lodičku Cirkve medzi konzervatívnou *Scyllou* a pokrokárskou *Charibdou*.

František to ale nemá ľahké lebo jeho spontánnosť a snaha adresovať svoje príhovory tak aby boli zrozumiteľné a prijateľné tými ku ktorým sa práve prihovára — raz sú to jednoduchí veriaci, raz čitatelia toho či onoho časopisu, raz novinári píšuci pre sekulárnu tlač, raz väčšinovo ateistické publikum atď — sú zle chápané, či dokonca úmyslne prekrúcané, tými ktorým sú proti srsti alebo im vôbec neboli adresované. Uvediem niekoľko príkladov, najprv však jedna poznámka.

Niekedy musíme vysvetľovať ateistom čo sa myslelo tým alebo oným výrokom v kňazovej, či dokonca pápežovej, kázni. Ja som sa veľa navysvetľoval na diskusných fórach, že ako to čo bolo povedané v kázni by mal chápať outsider, teda ateista. A obyčajne uzavieral s tým, že “prijat’ vieru” (*embrace faith*) je nie také isté ako naučiť sa cudzí jazyk, hoci aj tam treba začínať s príkladmi na intelektuálne nenáročnej úrovni. Prečo nemôžu online pisatelia či kazatelia, ktorí rýpu do pápežových výrokov, namiesto toho vysvetľovať nechápavým či popleteným, že keď sv. Otec hovorí voľne k nekresťanskému svetu musí veci formulovať tak aby mu rozumeli tí ktorým sú adresované. A nie hľadať za každú cenu rozpor s tým čo musí veriť katolík.

Tí istí, ktorí [oslavovali](#) Františkov výrok, že Pápež Pavol VI (vo svojej encyklike *Humanae Vitae*) mal “odvahu brániť otvorenosť životu”¹⁰ ho kritizovali za to, že istej pani, ktorá čakala ôsme dieťa, po tom čo všetkých sedem mala cez cisársky rez, povedal že sa katolíci nemusia “množiť ako kráľici”. Vraj jej povedal, “chcete zanechať sedem sirôt? To je pokúšanie Boha”. A tí istí potom zasa jasali, že sa pápež [ospravedlnil](#) mnohohodným rodinám, ktoré sa cítili dotknuté odkazom na kráľikov. Nuž byť otvorený životu a nemnožiť sa ako kráľici nie sú postoje, ktoré si protirečia¹¹, ale to tu nechcem zdôrazňovať.

Ide mi o výraz “ospravedlniť sa” na označenie prehlásenia tlmočeného jeho hovorčím: “Pápežovi je ľúto, že to spôsobilo takú dizorientáciu, určite som nechcel znevážiť krásu a hodnotu

¹⁰ Pokiaľ viem, nehovoril explicitne o antikoncepcii. Viem, že moja interpretácia encykliky — že otvorený k životu má byť každý sňatok a nie každý manželský akt, lebo to prvé, nie však to druhé je sviatosťou — je kontroverzná, ba niektorých aj poburuje, zatiaľ ale neviem, že by pápež jednoznačne zamietol túto moju interpretáciu.

¹¹ Ide o to, že pápež asi nerátal s agitátormi, ktorí si zohrievajú svoju polievočku tým, že vysvetľujú svojim prívržencom, že “zakladať zodpovedne veľké rodiny” je to isté ako “množiť sa ako kráľici”. Na Slovensku človek nemusí byť rasista aby chápal tento rozdiel.

veľkých rodín”. Pápež sa však neospravedlnil ale prejavil ľútosť a to je istý rozdiel. V online diskusiách po moslimských výtržnostiach reakciou na nešťastný citát Benedikta XVI. v regensburskej (filozofickej) prednáške z roku 2006, som napísal: Ak sa za niečo ospravedlním, znamená to, že *uznávam*, že som to nemal spraviť či povedať bez ohľadu na možné reakcie, lebo by som nechcel aby sa to mne stalo (napríklad sa ospravedlním ak niekomu stúpim na palec). Ak len prejavím ľútosť znamená to iba, že ma *mrzí* ako to bolo prijaté, čo som nepredvídal a určite to nebolo mojim úmyslom. Teda rozdiel je či ide o plné ospravedlnenie sa za čin alebo iba o “sorry” za nepredvídané (a často nepochopiteľné) dôsledky toho čo som spravil alebo povedal. Preto sa ani Benedikt XVI. ani František neospravedlnili, nemali za čo, iba im bolo ľúto že ich slová boli tak prijaté. ***

Často je kritizovaná táto pápežova reakcia na masaker *Charlie Hebdo* a toho čo k nemu viedlo:

Nemožno provokovať, nemožno urážať vieru iných, nemožno sa posmievať z viery. Každé náboženstvo má svoju dôstojnosť ... aj sloboda prejavu má svoje limity.

Ako však môže toto vadit’ katolíkovi 21. storočia? ¹² Nuž [William Kilpatrickovi](#) to vadí, presnejšie, vadí mu pápežov postoj k iným náboženstvám, konkrétne islámu. A čo navrhuje namiesto toho? Vychádzajúc z nepopierateľného faktu že náboženský dialog aj s “umierneným” moslimom je ťažký (určite ťažší ako napríklad so židom alebo budhistom) aj z dilemy, že nepriateľský postoj zhorší situáciu kresťanov v ich zemiach, zatiaľčo priateľský ich popletie, navrhuje čo by som po anglicky stručne nazval *do a Dawkins*. Je to narážka na aktivity známeho evolučného biologa, ateistického guru a agitátora *Richarda Dawkinsa*, autora viacerých kníh, vrátane [Delúzia Boha](#).

Ide totiž o to, že stratégia ktorú Kilpatrick navrhuje ako alternatívu k prístupu pokoncilovej Cirkvi v mnohom pripomína Dawkinsov prístup ku kresťanstvu a náboženstvu vôbec. Ako píše,

Táto stratégia je založená na predpoklade, že islám, nie iba radikálny islám, je nebezpečím pre kresťanstvo ...

S týmto nemožno nesúhlasiť, je tu ale otázka či viera v Boha — aj keď ináč chápaná ako u kresťanov — je *za každých okolností* väčším nebezpe-

¹² Ale aj pre ateistu by mali byť isté limity ako som sa snažil [argumentovať online](#) — rozoznávať čo je legálne, čo slušné a čo iba diktuje zdravý rozum a opatrnosť.

čím ako nevera, náboženská ľahostajnosť. Napríklad v Európe je islám na vzostupe lebo zaplňuje náboženské vakuum, ktoré však moslimi nezapríčinili iba využívajú.

To jest, ak by sme vynechali všetky prvky násilia, nadradenosti a misogynie zo základných moslimských textov, neostalo by nám veľa ...

To je viac menej presne to, čo Dawkins hovorí o Biblii a naša odpoveď na to je, že Dawkins čítal, ale nepochopil nadčasový zmysel toho čo čítal. Nereagoval by podobne na tento argument aj ne jeden imam či aytolah?

Cirkevná stratégia by mala mať za cieľ oslabiť vieru v islám. Toto je opak súčasnej stratégie postavenej na predpoklade, že jestvuje dobrý (autentický) a zlý (neautentický) islám a preto by sme mali upevňovať vieru moslimov v "pravý" islám ...

Takéto delenie na dobrý a zlý islám som od cirkevných predstaviteľov ešte nepočul, hoci je pravda, že v styku s moslimami viac zdôrazňujú to v ňom, čo je pre nás prijateľné a menej to čo je neprijateľné. To je normálny prístup k dialogu na oficiálnej úrovni, kde sa nerobí evanjelizácia. A aj tam kde sa môže robiť (napr. na intímnej osobnej úrovni) by evanjelizácii mal predchádzať dialóg. Čo Kilpatrick navrhuje je "použiť Dawkinsovu metodu aby si moslima pripravil o jeho vieru v Boha v nádeji, že azda potom niekedy zasa uverí v Boha, tentoraz v kresťanskom chápaní". Myslím férovejšie, ale aj schodnejšie je učiť si jeho vieru v Boha a až potom sa snažiť (na tej osobnej úrovni, nie pri oficiálnom styku) ho priviesť na to, že Ježiš viac ako Mohamed, je tou správnou cestou k tomuto Bohu. Myslím o toto ide aj Františkovi a jeho predchodcom.

Mali by sme pracovať na diskreditovaní islámu tak ako kedysi západní vodcovia, kňazi a intelektuáli pracovali na diskreditovaní totalitárnych ideológií ako nacizmus a komunizmus ...

Aj toto pripomína Dawkinsa a jeho vyznavačov, ktorí vidia každé náboženstvo, vrátane kresťanstva ako iba jednu ďalšiu ideológiu. Pritom sa ignoruje nadprirodzená dimenzia aj kresťanstva aj islámu, hoci oba môžu zdegenerovať — a dnes islám oveľa častejšie ako kresťanstvo — na ideológiu alebo politický nátlakový systém.

Hlava Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi arcibiskup *Svjatoslav Ševčuk* povedal, že mu slová sv. Otca "[pripomínajú sovietsku propagandu](#)". (Člo-

vek znalý situácie na Slovensku si tu spomenie na slová ex-arcibiskupa Bezáka, že mu disciplinárne procedúry v Katolíckej cirkvi pripomínajú komunistické.)

O aké pápežove slová mu išlo?

4. februára počas svojej generálnej audiencie [František vyzýval k mieru na Ukrajine](#). "Modlime sa k Bohu aby toto bratovražedné násilenstvo čo najskôr skončilo" povedal a apeloval aby bolo "podniknuté všetko, aj na medzinárodnej úrovni, aby sa vrátilo k dialogu, jedinej možnej ceste k mieru a harmónii v tejto utrápenej krajine". A dodal, že keď počuje hovoriť o víťazstve a porážke chytá sa ho veľká bolesť a smútok. "Toto nie sú správne slová", povedal. "Jediné správne slovo je mier. Myslím na vás ukrajinskí bratia a sestry, toto je vojna medzi kresťanmi." Nazývajúci konflikt škandálom pokazujú na to, že "všetci zúčastnení majú ten istý krst" vyzýval k modlitbe, lebo "modlitba je našim protestom pred Bohom v čase vojny."

Ťažko pochopiť čo na týchto slovách Ševčukovi (nar. 1970) pripomína Sovietsky zväz, ktorý v dospelom veku sotva zažil. V tom istom duchu komentoval potom aj pápežov príhovor k ukrajinským biskupom 20. februára ľutujú, lebo [pápež neukázal obviňujúcim prstom na Rusko](#) ale hovoril iba o "situácii závažného konfliktu".

Tiež je ťažko predstaviteľné, že by počas severoírského konfliktu, medzi tamojšími katólikmi a protestantmi, nejaký cirkevný predstaviteľ zľieval pápežovi jeho výzvy k mieru a namiesto toho požadoval politické prehlásenia.

Neodpustím si tu nakoniec spomenúť úspech môjho bývalého melbournského arcibiskupa kardinála *George Pella*, ktorého pápež vymenoval za prefekta novozaloženého *Sekretariátu pre ekonomiku* (napriek tomu, že [patrí ku konzervatívnym](#)) s úlohou upratať finančné neporiadky vo Vatikáne. Keďže snaha zaviesť zvyklosti bežné v anglicky hovoriacom svete bola mnohým z kúrie proti srsti, žiadali pápeža, aby Pella obmedzil. Ten však [Pella v tomto plne podporil](#).

Ukončím zopakovaním záveru z *Kolínskych listov* 39: Ani Bezák ani Burke, ani pokrokári ani konzervatívci, ale František, lebo on je tým Božím prstom ukazujúcim na východisko z krízy, v ktorej sa Cirkev nachádza.

Kolínske listy — všetkých 40 čísiel, ako aj deväť čísiel ich predchodcu **Slovenský kresťanský samizdat** — sú voľne prístupné na <http://www.gvirsik.de/> kde sú aj iné moje články a úvahy v angličtine a slovenčine.

George Virsik